

**ВІДГУК**

*офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента*

*Побережної Наталії Миколаївни*

*на дисертаційну роботу Бонецького Ореста Олеговича на тему:*

*«Економічна довіра як чинник результативної діяльності машинобудівного підприємства», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)*

*Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами*

Сучасний етап розвитку вітчизняної економіки характеризується кризовими процесами і явищами, а саме – розривом економічних зв'язків, нестабільністю замовлень, коливаннями курсу основних валют тощо. Економічну ситуацію ускладнюють події на сході України. За таких умов особливо гостро постає питання про довіри в економічній сфері (та й в інших сферах теж).

Довіра є присутньою на етапах планування виробництва продукції, її організування, ведення тощо, у стосунках між покупцем і продавцем, постачальником і замовником, кредитором і позичальником, керівником і підлеглим тощо. Функціонування економіки неможливе без довіри. Для управління економічними відносинами створено НБУ, НКЦПФР, Держкомфінпослуг та інші економічні регулятори, розроблено правове поле функціонування суб'єктів господарювання, створено систему правоохоронних органів (для забезпечення виконання чинного законодавства) тощо. Усе це не може функціонувати без мінімального рівня довіри.

Тому тема дисертації Бонецького Ореста Олеговича «Економічна довіра як чинник результативної діяльності машинобудівного підприємства» є

актуальною.

Тема дисертації відповідає науковому напрямку кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка» «Формування фінансових потоків підприємств в умовах інноваційних трансформацій». Дисертація виконана в межах науково-дослідних робіт: «Проблеми фінансово-кредитного регулювання інноваційного розвитку виробничо-господарських структур» (номер державної реєстрації № 0106U000027), «Формування процесів забезпечення економічної захищеності в системі антикризового управління» (номер державної реєстрації № 0112U000800).

*Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій*

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та автореферату дозволяє стверджувати, що запропоновані автором сформувані висновки і рекомендації та наукові положення, характеризуються достатньо високим рівнем достовірності і обґрунтованості, що підтверджується ретельним вивченням та аналізуванням вітчизняних та зарубіжних літературних джерел за проблемами економічної довіри, чинників результативної діяльності машинобудівних підприємств та іншими суміжними питаннями, коректним використанням і логічним узгодженням класичних положень теорії економіки та управління, адекватним застосуванням методів дослідження, обробленням тематичного статистичного матеріалу, теоретичною та експериментальною перевіркою розробок на основі їхньої апробації на міжвузівських і міжнародних науково-практичних конференціях, а також розрахунок відповідних показників та одержання результатів як на рівні держави так і на рівні окремого підприємства.

У дисертації автором здійснено аналізування вітчизняної та зарубіжної літературної бази за особливостями та проблемами формування і забезпечення економічної довіри, а саме: наведено низку значень категорії «довіра»

(с. 12-17), що дало змогу автору виокремити економічну довіру від її інших видів (с. 14); згруповано порівняння економік країн, які здатні створити суспільства з високим і низьким рівнем довіри (с. 35-36); класифіковано фактори, що визначають економічну довіру (с. 43-47); зазначено передумови виникнення довірчих відносин між учасниками економічних процесів (с. 37), розглянуто точки дотику економічної, психологічної та соціологічної довіри (с. 53); проведено огляд існуючих підходів щодо оцінювання рівня довіри, що дало змогу автору розробити принципові положення з оцінювання економічної довіри (с. 62-84) і методи оцінювання економічної довіри (с. 84-102); удосконалено метод атестації кадрів підприємства з урахуванням економічної довіри (с. 117-137); розроблено низку рекомендацій щодо порядку дій при високому (тобто вищому від порогового значення) і низькому (нижчого від порогового значення) рівнях економічної довіри (с. 137-151); обґрунтовано засади щодо преміювання працівників за високий рівень економічної довіри (с. 149), доведено, що економічна довіра є чинником результативної діяльності машинобудівного підприємства (с. 151-165).

### *Теоретична та прикладна цінність результатів дослідження*

У дисертаційній роботі Бонецьким Орестом Олеговичем запропоновано вирішення актуального наукового завдання щодо розроблення теоретичних та прикладних засад щодо економічної довіри. Теоретичну цінність результатів дослідження зумовлюють виокремлення економічної довіри з-поміж інших її видів, перелік запропонованих автором положень з оцінювання економічної довіри, розроблені взаємозв'язки економічної довіри з іншими їх видами, що дасть можливість комплексно оцінити вплив заходів із забезпечення економічної довіри.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні комплексу показників рівня економічної довіри за її видами; низки рекомендацій щодо дій при високому і низькому рівнях економічної довіри;

обґрунтуванні положень щодо преміювання працівників за високий рівень економічної довіри; удосконаленні методу атестації кадрів підприємства. Прикладне значення отриманих під час дисертаційного дослідження результатів підтверджено їх практичним впровадженням у діяльність ДП «Аргентум» (довідка № 97 від 16.10.2014 р.) і ТзОВ ВКФ «РОМ ЛТД» (довідка № 26 від 27.05.2015 р.).

Ключові наукові результати дисертаційної роботи використовують у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисциплін «Гроші та кредит 1» та «Фінансовий аналіз» (довідка № 67-01-2100 від 24.11.2015 р.).

### ***Наукова новизна результатів дослідження***

Ознайомлення з результатами наукового дослідження та змістом автореферату дисертаційної роботи Бонецького Ореста Олеговича дало змогу чітко визначити ключові положення, висновки і пропозиції автора, що характеризуються науковою новизною та в сукупності відображають належний науковий рівень дисертанта. Серед найбільш вагомих наукових результатів дисертаційної роботи можна виокремити:

– вперше виявлено економічну довіру з-поміж інших видів довіри, що дозволяє обчислити економічні вигоди від діяльності машинобудівного підприємства у довірчих умовах (с. 13-14 дисертації і с. 4 автореферату, що підтверджується публікаціями № 5, 9, 10, 11, 16, 17, 19, 20, наведеними в авторефераті);

– розроблено систему коефіцієнтів економічної довіри, які дають змогу прослідкувати динаміку економічної довіри в часі за її видами, а також зіставити фактичний її рівень з пороговим значенням і встановити, якої якості є економічні відносини – довірчими, чи недовірчими (с. 84-102 дисертації та с. 6-11 автореферату, що підтверджується публікаціями № 1, 2, 3, 4, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 18, наведеними в авторефераті);

– удосконалено метод атестації кадрів підприємства, який полягає у співставленні рівня економічної довіри керівників до працівника і рівня лояльності працівника до підприємства, що дозволить формувати кар'єрні стратегії на підприємстві (с. 117-137 дисертації та с. 11-14 автореферату, що підтверджується публікаціями № 1, 14, наведеними в авторефераті);

– обґрунтовано теоретичні положення щодо преміювання працівників за високий рівень економічної довіри, що покращить ефективність діяльності працівників (с. 149-150 дисертації і с. 16 автореферату, що підтверджується публікаціями № 1, 14, наведеними в авторефераті);

– набув подальшого розвитку перелік можливих рекомендованих дій при високому і низькому рівнях економічної довіри (с. 137-148 дисертації, с. 14-16 автореферату, що підтверджується публікацією № 10, наведеною в авторефераті);

– розвинуто характеристики взаємозв'язків економічної довіри з іншими її видами, що дасть змогу виявити не лише економічні, а й соціальні, психологічні та інші наслідки від довірчих (або недовірчих) відносин (с. 48-60 дисертації і с. 5-6 автореферату, що підтверджується публікаціями № 9, 19, наведеними в авторефераті).

***Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих автором наукових працях***

За темою дисертаційної роботи опубліковано 20 наукових праць, з яких 8 статей у наукових фахових виданнях України, 2 публікації у виданнях, які включені до наукометричних баз даних (з них одна стаття відноситься також до наукового фахового видання), 10 тез доповідей науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 5,33 друк. арк., з яких 4,43 друк. арк. особисто належать автору.

Усі публікації формують вагомий науковий доробок автора та повною мірою відображають представлені у дисертаційній роботі елементи наукової

новизни, її теоретичні та методико-прикладні положення. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та висновки, які є результатом особистих досліджень здобувача, про що зазначено у переліку опублікованих праць в авторефераті дисертації (с. 18-20 автореферату). Обсяг, кількість та якість друкованих праць відповідають вимогам щодо публікацій основного змісту дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук і, таким чином, надають авторові право публічного захисту дисертаційної роботи.

### *Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації*

Крім переваг дисертації доцільно зазначити також і дискусійні положення і твердження, а саме:

1. У роботі виокремлено системний рівень економічної довіри, але не зазначено, до якої системи належить машинобудівне підприємство (с. 13-14 дисертації, с. 5 автореферату). Деякі ризики переходять від елемента системи з інституційного рівня на системний, як, наприклад, у банківській системі. Це відображається на ефективності діяльності машинобудівного підприємства, але в роботі цього немає.

2. Автору слід було б у роботі звернути увагу на проблеми різних регіонів України при формуванні і забезпеченні економічної довіри (с. 137-148 дисертації, с. 14-16). Наприклад, не вказано, чи довіряти підприємству, яке потрапило у зону АТО, чи повністю розривати з ним економічні зв'язки.

3. Доцільно було б ввести фактор економічної довіри у виробничу функцію і відобразити це у параграфі 3.3 «Результативність заходів із забезпечення економічної довіри» (с. 151-164 дисертації, с. 16-17 автореферату).

4. У роботі доведено вплив економічної довіри на результативність машинобудівного підприємства в основному через трансакційні витрати (с. 157-160 дисертації, с. 16-17 автореферату). Автор у розрахунках доходить до

операційного, а не чистого прибутку. Це означає, що не враховано трансакційних витрат від інвестиційної та фінансової діяльності.

5. У роботі взагалі не вказано як формується поріг економічної довіри, які фактори впливають на його рівень, а також не за всіма критеріями вказано порогове значення (с. 102-115 дисертації, с. 6-11 автореферату).

6. У роботі не досліджено стану економічної довіри в інших країнах, перш за все в економічно розвинених (с. 102-115 дисертації, с. 6-11 автореферату). Це гарно доповнило б роботу.

Проте зазначені зауваження та дискусійні положення не носять принципового характеру та не знижують загальної позитивної оцінки основних положень дисертаційної роботи, винесених здобувачем на захист.

### ***Відповідність роботи вимогам МОН України***

Дисертаційна робота виконана українською мовою, оформлена у повній відповідності з нормами і правилами МОН України, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою автора та характеризується достатньо високим науково-теоретичним рівнем. Робота складається зі вступу, трьох розділів, переліку використаних джерел та додатків. Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним МОН України стандартам. Зміст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи.

### ***Загальний висновок***

Актуальність і своєчасність теми дисертаційної роботи, належний рівень обґрунтованості та достовірності сформульованих положень, висновків і пропозицій, ступінь наукової новизни, науково-теоретична та практична значимість, стиль викладення та оформлення дозволяють зробити висновок, що дисертація Бонещького Ореста Олеговича на тему «Економічна довіра як чинник результативної діяльності машинобудівного підприємства» є самостійною завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані

результати і забезпечено вирішення важливого з теоретичної та прикладної точок зору завдання щодо положень економічної довіри, удосконалення методів обчислення рівня економічної довіри і засад урахування економічної довіри у фінансово-господарській діяльності машинобудівного підприємства.

Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, за своїм змістом і якістю відповідає вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема, пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567). Це дає змогу сформулювати висновок, що автор дисертаційної роботи Бонецький Орест Олегович заслуговує присудження йому наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економічного аналізу та обліку

Національного технічного університету

«Харківський політехнічний інститут»



Н.М. Побережна

|                                       |                        |
|---------------------------------------|------------------------|
| Підпис                                | <i>Н.М. Побережної</i> |
| <b>ЗАСВІДЧУЮ:</b>                     |                        |
| ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР                       |                        |
| НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ |                        |
| "ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"  |                        |
|                                       | ЗАЙЦЕВ Ю.І.            |
| " 14 "                                | 20 16 р.               |



